

ВЕРХОВНИЙ СУД

03 березня 2022 року

№ 2/0/2-22

Головам апеляційних судів

Верховним Судом підготовлено лист «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану».

Надсилаємо його для врахування в роботі та доведення до відома суддів апеляційних судів та суддів судів першої інстанції.

Додаток: на 4 арк.

Голова Верховного Суду

Всеволод КНЯЗЄВ

ВЕРХОВНИЙ СУД

03 березня 2022 року

№ 1/0/2-22

Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану

Шановні колеги,

беручи до уваги окремі складнощі, які виникають із повноцінною реалізацією положень кримінального процесуального законодавства в умовах воєнного стану та збройної агресії,

з метою забезпечення стабільного функціонування системи кримінальної юстиції на час відсічі збройної агресії і належного реагування на випадки вчинення кримінально караних діянь у цих умовах,

маючи абсолютну впевненість у неминучому успіху протидії посяганням на територіальну цілісність України,

Верховний Суд забезпечує суди й органи досудового розслідування необхідною методично-інформаційною допомогою.

1. У разі неможливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань і, відповідно, неможливості формування витягу із цього Реєстру інформація про реєстрацію кримінального правопорушення та початок досудового розслідування може бути підтверджена мотивованою постановою органу досудового розслідування про початок досудового розслідування, яка має містити всі відомості, визначені ст. 214 КПК України. Такий документ може вважатися належним підтвердженням початку досудового розслідування і підставою розгляду клопотань органу досудового розслідування.

2. Згідно із частиною першою ст. 615 КПК України на місцевості (адміністративній території), на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, у разі неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 163, 164, 234, 235, 247 та 248 цього Кодексу, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109–114-1, 258–258-5, 260–263-1, 294, 348, 349, 377–379, 437–444 КК України, ці повноваження виконує відповідний прокурор.

При цьому таким прокурором є як прокурор, який здійснює повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні, так і його керівники.

Відповідні рішення можуть бути прийняті прокурором і в разі, якщо кримінальне провадження здійснюється щодо сукупності вчинених підозрюваним злочинів, хоча б одним із яких є злочин, передбачений у ст. 615 КПК України.

В інших випадках, а саме за відсутності підстав для здійснення зазначених повноважень прокурором, він може звертатися до суду за місцем проведення слідчих (розшукових) дій.

Також у разі здійснення кримінального провадження щодо статей КК України, не внесених до переліку, передбаченого ст. 625 КПК України, прокурору доцільно змінити територіальну підслідність кримінального провадження і передати його в інший район, область, де функціонує суд.

3. Суди, здійснюючи правосуддя в умовах воєнного стану, мають зважати на те, що згідно зі ст. 12-2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в умовах правового режиму воєнного стану суди, органи й установи системи правосуддя діють виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією України й законами України, а також на те, що відповідно до ст. 26 цього Закону скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється.

4. Усі клопотання, які надходять на розгляд слідчих суддів, мають розглядатись у межах строків, встановлених КПК України, однак за можливості – невідкладно.

5. У разі неможливості у визначений КПК України строк суддею (колегією суддів) розглянути клопотання про обрання або продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою його може бути передано на розгляд до іншого судді, визначеного в порядку, встановленому частиною третьою ст. 35 цього Кодексу, або розглянуто головуючим, а за його відсутності – іншим суддею зі складу колегії суддів, якщо справа розглядається колегіально.

6. За умови неможливості здійснення судом правосуддя, зумовленої режимом воєнного стану, прокурору, за наявності необхідних підстав, необхідно звертатися з клопотаннями до відповідних апеляційних судів або, за наявності підстав, до Верховного Суду про зміну підсудності кримінальних проваджень (справ) відповідно до положень ст. 34 КПК України.

7. Якщо через об'єктивні обставини учасник кримінального провадження не може брати участь у засіданні в режимі відеоконференцзв'язку за допомогою технічних засобів, визначених КПК України, як виняток можна допускати участь такого учасника в режимі відеоконференцзв'язку за допомогою інших засобів, при цьому треба звернути увагу на роз'яснення такому учаснику його процесуальних прав та обов'язків.

Також, ураховуючи об'єктивні обставини, як виняток, можна допускати розгляд клопотань щодо запобіжних заходів без участі підозрюваного, з належною мотивацією такої процедури розгляду.

8. У разі коли територіальну підслідність кримінальних правопорушень на стадії досудового розслідування змінено, а матеріали кримінальних проваджень через воєнні дії не було передано або передано не в повному обсязі, оцінюючи ризики, які обґрунтовують доцільність застосування запобіжних заходів загалом та тримання під вартою зокрема, слідчий суддя (суд) керується всіма наявними матеріалами клопотання про застосування (продовження) запобіжного заходу. Водночас як відповідний ризик суди мають ураховувати запровадження воєнного стану та збройну агресію в Україні.

9. При розгляді клопотань органів досудового розслідування суд використовує всі наявні документи і матеріали, зокрема й судові рішення у формі, в якій їх внесено до Єдиного державного реєстру судових рішень (роздруківки з Реєстру).

Вирішуючи питання про продовження запобіжного заходу, суд може зважати на попередню оцінку окремих фактичних обставин, здійснену ним при вирішенні

попередніх клопотань у цьому кримінальному провадженні на підставі відповідних матеріалів, і не здійснювати надмірного витребування матеріалів у сторін кримінального провадження.

10. Слідчим суддям (суду) необхідно зважати на обставини воєнного стану та, за наявності необхідних для цього підстав, за клопотанням підозрюваного доречно ухвалювати рішення про зміну запобіжного заходу у вигляді застави на особисте зобов'язання, якщо відповідне клопотання обгрунтовується бажанням використати кошти, передані в заставу, для їх подальшого внесення на спеціальні рахунки Національного банку України для цілей оборони України.

Також, виходячи зі стану ведення воєнних дій, у місцях ведення активних бойових дій за клопотанням підозрюваного доречно розглядати питання про зміну запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту на запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання.

11. За відсутності можливості завірення судового рішення печаткою та/або накладення штрихкоду прийняття слідчим суддею такого рішення підтверджується фактом внесення його до Єдиного державного реєстру судових рішень (із цього приводу необхідно також інформувати відповідним листом пенітенціарну службу для подальшого інформування нею адміністрацій слідчих ізоляторів та інших місць утримань осіб, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою).

**Голова
Касаційного кримінального суду
у складі Верховного Суду**

Станіслав КРАВЧЕНКО